

Eesti Filharmoonia Kammerkoor ja Tõnu Kaljuste Naissaarel.

FOTO: ANNELI IVASTE

KASVANUD KOOS EESTI MUUSIKAGA: Eesti Filharmoonia Kammerkoor tähistab sel suvel oma 40. sünnipäeva. Fila on koor, mis põimib ürgset eksperimentaalsega, ütleb koori liige **Maria Valdmaa**.

Inimhäääl, orel ja akordion sünnipäevakontserdil

Eesti Filharmoonia kammerkoor tähistab sel suvel oma 40. sünnipäeva, mille keskmes on sünnipäevakontsert 30. juunil Noblessneri valukojas. Peale kontserdi näitab koor ka seda osa tööst, mis tavaliselt publiku eest varjule jääb: ilmub koori raamat ja toimub kaks näitust.

Maailma tipptegijate hulgas

Tõnu Kaljuste on Eesti Filharmoonia Kammerkoori sünni kirjeldanud nii: “Selle koori loomine oli mu unistuste realiseerimine dirigendina. Kui üks noor dirigent tahab teda huvitavat repertuaari läbi laulda ja ise seejuures õppida, on tal selle teostamiseks tarvis koori.”

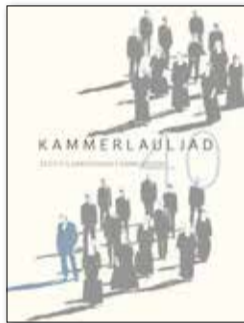
Kasvanud koos Eesti muusikaga, on koor jõudnud aastakümnete jooksul professionaalse klassikalise muusika maailmas tipptegijate hulka. Sel teekonnal on koori suunanud peadirigendina peale asutaja Tõnu Kaljuste veel Paul Hillier, Daniel Reuss ja Kaspars Putniņš ning inspireerinud suured loojad Veljo Tormis, Arvo Pärt ja paljud teised heliloojad. Arvukad reisid on kammerkoori viinud Austraaliast Mehhikoni ja Ameerikast Aasiani, kus koos on musitseeritud heade sõpradega Tallinna Kammerorkestris ning paljude teiste suurepärase orkestritega külalisdirigentide käe all.

Kui mõelda koori viimase aja tegemiste peale, siis on sinna jäänud mitu välisreisi Belgiasse, Hollandisse, Prantsusmaale ja Suurbritanniasse. Võib-olla käivad koori hea renomee ja positiivsed arvustused meist ees või ehk äratav huvi see, et me salvestused aeg-ajalt mõne muusikamaailma magusa auhinna napsavad. Igatahes oli kontsertide vastu huvi suur ja publik hindas kõrgelt võimalust meid päriselt laval kuulda. Esitasime erinevate dirigentide ja kollektiividega üsna eripalgelisi kavu. Publikule oli see loomulikult põnev, meie jaoks aga sellevõrra nõudlikum ettevõtmine.

Isemoodi kõlamaailmad

Kontsertturneel Kristiina Poskaga Belgiasse ja Prantsusmaale oli lavapartneriks meie harjumatu suures koosseisus Flandria Sümfooniaorkester.

Koor oli kohtumisest Poskaga muidugi elevel, me polnud temaga kunagi varem koos töötanud. Väljakutse leida akustiline tasakaal koori pigem kammerliku koosseisu ja täiekõlalise sümfooniaorkestri vahel tekitas omakorda põnevust. Poska

valitud kavas – Pärdi “Aadama itk” ja Gabriel Fauré reekviem – on teosed, mis kutsuvad kuulajat sisekaemusele. Dirigent mängis siin muusika erinevatele faktuuridele ja värvidele, sulandades muidu nii isemoodi kollektiivide tämbrid kõlamaailmadeks, mis publiku täielikult enda võimusesse võtsid. Poska on ka ise öelnud, et selles hapras ühenduses iseendaga peitub võti, mis aitab inimestel üle elada aegu, kus üks katsumus järgneb teisele.

Kontserdi lõpunootide sumbudes oli saal nii vaikne, nagu oleks reekviemi viimane osa “In paradisum” kuulajad tõesti paradiisi veerele kandnud.

Sisendusjõud ja mängulisus

Amsterdami Muziekgebouw laval olen ma tõenäoliselt üldse kõige rohkem elus esinenud. Just seal toimus ka Pärdi festival, kus meie koor astus kolmel järjestikusel päeval üles kahe erineva kavaga. Olen selles saalis kohtunud mitmesuguse publikuga, kes võib vahel olla skeptiline, vahel tüdinud või nõudlik. Nii Tõnu Kaljuste juhutatud kontserdid Tallinna Kammerorkestriga kui ka Kaspars Putniņši kava Kalle Randaluga olid viimse kohani välja müüdnud. Saalis valitses täieliku keskendumise õhkkond, otsekui ei tahtnuks publik ainsatki nooti kõrvust mööda lasta. Seekord oli publik tulnud lihtsalt elava muusika, inimliku kontakti ja rahu järele.

Kõige suurem üllatus oli minu jaoks aga kontsert Londonis Kings Place’is “Sounds of Estonia” festivalil. Poola kirjanik Olga Tokarczuk on kirjutanud, et inimesed samastavad end kohaga, kus

nad on juured alla ajanud, justkui elu ilma selle maasse kaevamiseta oleks üksnes aseaine, elu ilma tähenduseta. Ja ma ei tea kohta, kus see mõttekäik ennast selgemalt oleks manifesteerinud. Pärdi, Tormise ja Toivo Tulevi muusikast kokku pandud kava oli nii sisendusjõuline ja mänguline, otsekui polekski me olnud mitte akadeemilisel kontserdilaval, vaid lihtsalt heade sõprade seltsis. See kava tõi esile ka koori kõige tugevama trumbi – kõla, mis võraste kõrvade jaoks enneolematu ja jahmatav võib tunduda. Sügav ja sillerdav tüht-aegu, robustne, kuid samas nõrke ning nii iseteadev, selge ja kompromissitu, et seda lihtsalt peab kuulama. Öhtu näitas ehedalt, et unistus, millest Tõnu Kaljuste rääkis, on kooris täies elujõus – ja see teebki meid eriliseks.

Laulud rahust ja vabadusest

Kui nüüd veel sünnipäevast rääkida, siis tõttõelda tiksus ümmargune number 40 ette juba eelmisel, päris vaikel kultuuriaastal. Prantsusmaal Aix-en-Provence’i ooperifestivalil kõlas koori terviseks küll toost, ent nagu kõik teisedki peod, pidi ka see ootama – oma aega, oma muusikat.

Nüüd see pidu tuleb ja hoopis üllatusliku muusikaga. Nostalgilise ülevaatekontserdi asemel on peadirigent Tõnu Kaljuste kokku pannud kava, kus põimuvad ürgsus ja eksperimentaalsus ning kohtuvad erinevad kõlamaailmad – inimhäääl, orel ja akordion.

Soome üks värvikamaid muusikuid Kimmo Pohjonen on kammerkoorile sünnipäevaks kirjutanud kaheosalise teose koorile ja akordionile “Vabadus”, mis tuleb sel öhtul esiettekandele. Iidised helid ja rütmid kasvavad võimsaks sõnumiks, väljendades vajadust rahu ning vabaduse järele. Virtuooseid soolosisid akordionil esitab autor ise. Teise teosena kantakse kontserdil ette Ungari ühe tuntuma helilooja Zoltán Kodály “Laudes Organi”, kus oreliheliid koos kooriga rõhutavad sündmuse pidulikkust.

Võib ju küsida, et kuidas küll seostuvad Pohjonen ja Kodály Eesti Filharmoonia Kammerkooriga nii, et neist peaks kokku panema sünnipäevakontserdi. Ent mõelge tagasi kasvõi Heino Kaljuste muusikaõpikutele, kus Kodály süsteemile tuginevate jo-le-mi käemärkide järgi on mitu põlvkonda eesti lauljaid oma esimesed lood selgeks õppinud. Teiseks on kammerkoor alati osanud kaasa rääkida ühiskonnas olulistel teemadel – muusika keeles – ja on julenud selleks valida vahel eksperimentaalseidki vahendeid. Seekord laulame, juured mullas, rahust ja vabadusest. ✕

- ✕ **Kontsert** “Eesti Filharmoonia Kammerkoor 40” Tõnu Kaljuste juhatusel toimub 30.06 kell 19.00 Noblessneri valukoja Nobeli saalis.
- ✕ **Raamat** “Kammerlauljad” jutustab Eesti Filharmoonia Kammerkoorist, kes on sündinud unistusest, kasvanud ja arenenud koos Eesti muusikaga ning jõudnud professionaalse klassikalise muusika maailmas tipptegijate hulka. Eesti esinduskoori tegevust ja teekonda läbi nelja aastakümne peegeldavad erinevad lood: avatakse nelja peadirigendi mõttemaailma, analüüsitakse Veljo Tormise ja Arvo Pärdi seoseid kooriga, viiakse lugeja kuulsate saalide kulisid taha ja lavasärasse ning jutustatakse ootamatuid ja naljakaid mälestusi. Autorid Allan Vurma, Kristina Körver, Hele-Mai Poobus ja Kersti Inno.
- ✕ **Plakatinäitus** 30.06 kontserdi ajal Noblessneri valukojas ja juulis Põhjala Pruulikojas toob välja koori olulisemad kontserdid; kuraatorid Mari Kaljuste ja Tõnu Tormis.
- ✕ **Fotonäitus** “Provisaalis” 6.06–31.07 galerii Positiiv akendel eksponeerib Anneli Ivaste fotoseeriat, mis toob rambivalgusse Eesti Filharmoonia Kammerkoori proovides sündinud erilised hetked, olukorrad ja emotsioonid; kuraator Kristel Schwede.